

Ikäihmisten päivätoiminnan digitalisaation suunta ja lähipalveluiden turvaaminen Pohteessa

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on tällä hetkellä käynnissä useita palvelurakenteen muutoksia, joista osa liittyy digitalisaation lisäämiseen ja palveluiden keskittämiseen. Muutokset koskettavat erityisesti ikäihmisten palveluita sekä ennaltaehkäisevää työtä, jota mm. kansanterveyshoitajat tekevät. Näiden muutosten vaikutukset on syytä arvioida huolellisesti.

1. Digitalisaatio ei voi korvata ikäihmisten lähitoimintaa

Digitalisaatio tarjoaa paljon mahdollisuuksia, mutta sen pitää olla **lisä**, ei **korvike** ikäihmisten päivätoiminnalle. Monille ikääntyneille digitaaliset palvelut ovat rajalliset, ja osa kokee digipalvelut suoranaista esteenä osallistumiselle. Päivätoiminnan ydintä ovat:

- sosiaalinen vuorovaikutus
- yhteisöllisyys ja turvallisuuden tunne
- toimintakykyä ylläpitävät aktiviteetit
- säännöllinen kontakti ammattilaisiin

Näitä ei voi siirtää videoyhteyteen ilman, että palvelun vaikuttavuus heikkenee. Lähipalveluiden vähentäminen lisää syrjäytymisen, yksinäisyyden ja toimintakyvyn laskun riskiä – ja pitkällä aikavälillä se kasvattaa raskaampien palveluiden tarvetta.

2. Lähipalvelut ovat vaikuttavin ja kustannustehokkain ratkaisu

Pienissä kunnissa ja harvaanasutuilla alueilla päivätoiminta ja muut matalan kynnyksen palvelut ovat merkittävä osa ennaltaehkäisevää työtä. Kun palvelut ovat lähellä, niihin myös osallistutaan. Lähipalvelut:

- tukevat kotona asumista
- vähentävät erikoissairaanhoidon ja ympärivuorokautisen hoivan tarvetta
- ylläpitävät hyvinvointia ja toimintakykyä
- vahvistavat alueellista yhdenvertaisuutta

Jos palveluja keskitetään liiaksi, syntyy eriarvoisuutta: ne, joilla ei ole autoa tai voimavaroja matkustaa pitkiä matkoja, jäävät palveluiden ulkopuolelle. Myös Tervia Logistiikan kuljetuksissa on ollut todella paljon haasteita, jotka uhkaavat osallistumista toimintoihin.

3. Kansanterveyshoitajien vähenevät resurssit uhkaavat ennaltaehkäisyä

Kansanterveyshoitajat ovat avainasemassa monissa lakisääteisissä ja ennaltaehkäisevissä palveluissa. Jos kansanterveyshoitajien määrää vähennetään, **ennaltaehkäisevät palvelut heikkenevät** ja kuormitus siirtyy raskaampiin palveluihin, mikä on hyvinvointialueelle selvästi kalliimpaa. Kansanterveyshoitajat pitää säilyttää kuntien sosiaali- ja terveyskeskuksissa.

4. Palveluiden kehittämisen tulee olla vastuullista ja asiakaslähtöistä

Pohteen strategian mukaisesti tavoitteena on yhdenvertaiset, vaikuttavat ja tarpeisiin vastaavat palvelut. Tämä ei toteudu, jos:

- digitalisaatio toteutetaan yli asiakkaiden valmiuksien

- lähipalveluita puretaan ilman vaihtoehtoja
- ennaltaehkäisyä heikennetään resurssileikkausten vuoksi

Ikäihmisten, omaisten ja ammattilaisten kokemukset tulee ottaa aidosti huomioon ennen päätöksiä.

Pohteen tulee turvata ikäihmisten päivätoiminnan lähipalvelut, vahvistaa kansanterveyshoitajien resursseja ja käyttää digitalisaatiota vain täydentävänä, ei korvaavana ratkaisuna. Hyvinvointialue säästää pitkällä aikavälillä, kun se panostaa matalan kynnyksen palveluihin ja ennaltaehkäisyyn – nämä ovat investointeja, eivät kustannuksia.

Nivalassa 10.2.2026

Nivalan vanhus- ja vammaisneuvosto